

Alþingi
Erindi nr. P 142/200
komudagur 30.9.2013

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Reykjavík 29. september 2013

1309032SA GB
Málalykill: 401

Efni: Umsögn um þingsályktunartillögu um leikskóla að loknu fæðingarorlofi, 37. mál

Vísað er til tölvupósts frá nefndasviði Alþingis, dags. 19. september 2013, þar sem óskað er umsagnar um ofangreinda þingsályktunartillögu. Tillagan hljóðar svo:

„Alþingi ályktar að fela mennta- og menningarmálaráðherra að skipa í samráði við innanríkisráðherra nefnd með þátttöku sveitarfélaganna og annarra hagsmunaaðila, sérfræðinga og stjórnmalaflokka, er geri tillögu að áætlun um hvernig sveitarfélögin standi að því að bjóða leikskólaúrræði strax og fæðingarorlofi lýkur. Miðað verði við að þegar fæðingarorlofið hefur verið lengt í 12 mánuði árið 2016 verði sveitarfélög um landið reiðubúin að veita þjónustuna. Nefndin skili tillögum til ráðherra fyrir 1. febrúar 2014.“

Almennt um þingsályktunartillöguna

Umræða um kosti og galla þess að lögfesta rétt allra barna til leikskólavistar frá 12 mánaða aldri hefur staðið yfir með hléum um árabíl. Tillaga þess efnis var m.a. til umfjöllunar í tillögum sem velferðarráðuneytið birti í apríl 2013, um aðgerðir til að vinna gegn fátækt. Einnig var málið til umfjöllunar í vinnu starfshóps um gerð aðgerðaáætlunar í málefnum ungs fólks, sem nýlega var leystur upp án þess að skila formlegum tillögum. Í umsögn sambandsins um drög að tillögum starfshópsins, dags. 18. apríl 2013, kom fram eftirfarandi afstaða af hálfu sambandsins:

„Í þessari tillögu er verið að leggja til að lögfest verði að öllum börnum standi til boða leikskólapláss þegar þau hafa náð 12 mánaða aldri. Markmið sem þetta er góðra gjalda vert en óhugsandi að hrinda tillögunni í framkvæmd án ítarlegs kostnaðarmats og samráðs við sveitarfélögin um verkefnið eins og ákvæði sveitarstjórnarlaga um samskipti ríkis og sveitarfélaga kveða á um. Kostnaður vegna þessarar aðgerðar yrði mikill og þyrfti líklegast að hækka hámarksútsvarið eða hækka gjaldskrá leikskóla töluvert og færa nær raunkostnaði. Bent skal á að raunkostnaður við hvert leikskólapláss á mánuði m.v. átta tíma vistun er um 143.000 kr.

Annað sem huga þarf að er að manna þarf þau viðbótarstörf sem verða til með fjölgun leikskólabarna en samkvæmt skýrslu starfshóps um eflingu leikskólastigsins frá árinu 2012 er leikskólastigið eina skólastigið sem líður í dag fyrir skort á menntuðum kennurum. Með

Þessari breytingu þarf fleiri leikskólakennaramenntaða einstaklinga þar sem gert er ráð fyrir því í lögum að 2/3 þeirra sem sinna kennslu, uppeldi og umönnun barna í leikskólum skuli hafa menntun sem leikskólakennarar.

Einnig þarf að gera ráð fyrir stærra húsnæði og fleiri leikskólum með tilheyrandi stofnkostnaði og þar sem tillagan gengur út á að lögbinda leikskólann þurfa dreifbýl sveitarfélög hugsanlega að leggja út í töliverðan kostnað.

Í 129. gr. sveitarstjórnarlaga segir að „ef fyrirsjáanlegt er að tillaga að lagafrumvarpi, tillaga að stjórnvaldsfyrirmælum eða aðrar stefnumarkandi ákvarðanir af hálfu stjórnvalda ríkisins muni hafa fjárhagsleg áhrif á sveitarfélög skal fara fram sérstakt mat á áhrifum þeirra á fjárhag sveitarfélaga. Viðkomandi ráðherrar bera ábyrgð á því að slíkt mat fari fram.“ Það er því ljóst að ráðuneytin sem skipuðu þennan starfshóp bera ábyrgð á að kostnaðarmat fari fram á tillögunni og einnig þurfa fulltrúar ráðuneytanna að athuga í sínu baklandi hvort raunverulegur vilji sé til að fara í þetta verkefni.

Samband íslenskra sveitarfélaga telur að jafn stórt og pólitískt verkefni sem þetta eigi ekki endilega heima í tímasettri aðgerðaráætlun sem þessari. Eðlilegra væri að hefja viðræður milli ríkis og sveitarfélaga um bæði fagleg og fjárhagsleg álitaefni áður en farið er að huga að lagabreytingum. Einnig má hugsa sér að tillaga sem þessi fái betra brautargengi í heildarsamkomulagi um stefnumörkun í skólamálum, þar sem jafnframt yrði fjallað um leiðir til þess að auka samfellu í skólastarfi og stytta námstíma til lokaprófs framhaldsskóla. Með styttingu grunn- og framhaldsskólanáms væri hugsanlega hægt að fjármagna að einhverju leyti þann kostnað sem hlýst af því að taka börn fyrr inn í leikskóla landsins.“

Afstaða sambandsins og breytingartillaga

Með vísan til framangreindra sjónarmiða leggur sambandið áherslu á að áður en tillögur eru settar fram um að öll sveitarfélög bjóði upp á leikskólavist frá 12 mánaða aldri þarf að liggja fyrir ítarleg stöðu- og kostnaðargreining. Rétt er þó að taka fram að allvíða bjóða sveitarfélög nú þegar upp á leikskólavist fyrir öll börn frá 12 mánaða aldri.

Markmið vinnunnar ætti m.a. að vera að greina bæði faglegar og fjárhagslegar hindranir að því markmiði sem fram kemur í þingsályktunartillögunni. Á grundvelli slíkrar greiningar kann síðan að vera ástæða til að hefja viðræður milli ríkis og sveitarfélaga um leiðir til þess að innleiða slíka breytingu í áföngum. Slíkar viðræður gætu jafnframt verið liður í víðtækara samkomulagi milli ríkis og sveitarfélaga um áherslur í skólamálum, eins og rakið er í fyrrgreindri umsögn frá 18. apríl 2013.

Auk fulltrúa ríkis og sveitarfélaga þyrfti að áliti sambandsins að kalla að slíkri vinnu fulltrúa stjórnenda leikskóla, foreldra, dagforeldra, atvinnulífs og stéttarfélaga. Ljóst er að verkefnið er nokkuð umfangsmikið og verður það ekki unnið á örfáum mánuðum. Skilvirkast væri væntanlega að skipa

verkefnisstjórn sem skipuð yrði fulltrúum ríkis og sveitarfélaga en jafnframt yrði skipuð allfjöldmenn samráðsnefnd sem yrði verkefnisstjórn til ráðgjafar.

Með vísan til framangreindra ábendinga leggur sambandið til að þingsályktun um málið verði svohljóðandi:

Alþingi ályktar að fela mennta- og menningarmálaráðherra í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga að skipa verkefnisstjórn og samráðsnefnd til að gera tillögur um nauðsynlegar aðgerðir til þess að gera sveitarfélögum kleift að bjóða leikskólavist frá 12 mánaða aldri.

Verkefnisstjórnin greini bæði faglegar og fjárhagslegar hindranir að því markmiði sem fram kemur í þingsályktuninni, þ. á m. varðandi mannafla- og húsnæðisþörf leikskóla miðað við áætlaða fjölgun leikskólabarna á aldrinum eins til tveggja ára, ásamt þörf fyrir skatta- og/eða þjónustugjaldahækkanir til að mæta auknum kostnaði sveitarfélaga.

Nefndin skili tillögum til ráðherra fyrir 1. júlí 2014.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri